

การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากคำพิพากษาฎีกาในการพิจารณาความผิด เกี่ยวกับการปลอมและการแปลง : ความผิดเกี่ยวกับเงินตราและเอกสาร The Use of Forensic Evidences from Supreme Court Judgements to Determine Fault about Forgery and Conversion : Conflicts on Money and Documents

สรัญญา อัทธยานพวงศ์

คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Sarunya Attayanupong

Faculty of Forensic Science, Royal Police Cadet Academy

Received May 19, 2022 | Revised December 08, 2022 | Accepted December 31, 2022

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมคดีอาญาในหมวดความผิดที่เกี่ยวกับเงินตราและเอกสารที่ได้นำหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิพากษา เพื่อวิเคราะห์กรณีคดีที่ศาลฎีกาพิจารณาพิพากษาถึงที่สุดแล้วและเป็นคดีที่ประสบความสำเร็จในการนำความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาพิสูจน์ข้อเท็จจริงของคดี และสามารถนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ตามกฎหมาย และเพื่อศึกษาแนวทางของศาลฎีกาในการวิเคราะห์และชี้แจงน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในแต่ละคดีของความผิดที่เกี่ยวข้องกับเงินตราและเอกสาร ผลจากการวิจัยพบว่าสามารถแบ่งแนวทางการพิจารณาพิพากษาโดยศาลออกเป็นสองกรณี ได้แก่ กรณีที่หนึ่งศาลฎีกาไม่ได้ระบุรายละเอียดของผลการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคำพิพากษาเหล่านั้น เนื่องจากศาลฎีกาพิจารณาพิพากษาตามผลการตรวจพิสูจน์แต่เดิมที่ฝ่ายโจทก์นำเข้าสู่การพิจารณาให้ชัดเจน แล้วลงความเห็นว่างเงินตราในข้อพิพาทนั้นมีจุดสังเกตที่ทำให้รู้ว่าแตกต่างจากเงินตราที่เป็นของจริง หรือเอกสารที่พิพาทนั้นปรากฏร่องรอยของการแก้ไขรายละเอียดชัดเจน ใช้วิธีพิจารณาพยานหลักฐานด้วยตาเปล่าก็สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ และกรณีที่สองศาลฎีกาอธิบายรายละเอียดผลการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคำพิพากษาเหล่านั้นโดยชัดเจน เนื่องจากคู่ความใช้วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการพิสูจน์พยานหลักฐานและข้อเท็จจริงในคดีจนปราศจากข้อสงสัยและสามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้อย่างถูกต้อง เพียงธรรม

คำสำคัญ: คำพิพากษาฎีกา, เงินตรา, เอกสาร

Abstract

The objectives of this research are to study and collect criminal cases in the category of offenses related to money and documents that has used forensic evidences in the trial. To analyze cases that the Supreme Court has finally adjudged and succeeded in applying forensic science knowledges to prove the facts of the cases and can bring the offenders to be punished according to the law. To study the guidelines of the Supreme Court in order to analyze and weigh the credibility of forensic evidences used in each crime case that related to money and documents. The results of this research revealed that we can divided into two cases as follows case one the Supreme Court did not explain the results of the forensic investigations in these judgments. Because the Supreme Court considers the results of original examinations that the accusers brought into the court hearings. Then concluded that the money in that dispute was markedly different from the real money or the documents in that dispute showed obvious signs of amendment and considering them with naked eyes can prove all facts. And case two the Supreme Court clearly explained all results of the forensic investigations in these judgments. It showed that the litigants use forensic methods to prove the facts beyond doubt and can bring the offenders to the precise judgement.

Keywords: Supreme Court Sentences, Money, Documents

บทนำ

ในปัจจุบันนี้ มีคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับการปลอมและการแปลงเงินตราและเอกสารเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย เนื่องจากผู้กระทำความผิดมีเทคนิควิธีที่พัฒนาก้าวหน้าไปไกล อีกทั้งยังมีอุปกรณ์ที่ช่วยในการปลอมและการแปลงเงินตราหรือเอกสารนั้นสะดวก รวดเร็ว และใกล้เคียงกับของจริงมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ประชาชนทั่วไปไม่สามารถแยกแยะได้โดยการสังเกตด้วยตาเปล่าหรือเพียงแค่สัมผัสเงินตราหรือเอกสารที่เป็นปัญหาเท่านั้น ดังนั้นพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จึงจำเป็นอย่างมากต่อการนำมาประกอบการใช้พิจารณาและพิพากษาในชั้นศาล เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในคดีและเป็นประโยชน์ต่อการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย อันจะนำไปสู่การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพราะพยานหลักฐานประเภทนี้มีความน่าเชื่อถือและมีน้ำหนักมากต่อการพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นศาล เนื่องจากเป็นพยานหลักฐานที่เปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงได้ยาก ข้อเท็จจริงที่จะได้มานั้นต้องผ่านกระบวนการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์หลากหลายแขนงด้วยขั้นตอนและวิธีการที่มีมาตรฐานและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปและการแปลผลที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการยุติธรรมได้ พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์ตามหลักการและทฤษฎีทางนิติวิทยาศาสตร์จึงมีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง และแม่นยำค่อนข้างมาก ทำให้การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะนำไปใช้ในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้นในอนาคต

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์คุณลักษณะของศาลฎีกาในการพิจารณาพิพากษาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากรายงานของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งนำมาใช้ประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตราและเอกสาร เพื่อให้ทราบแนวทางในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลในที่สุด

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาและรวบรวมคดีอาญาของศาลฎีกาในหมวดความผิดที่เกี่ยวกับเงินตราและเอกสารที่ได้ นำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดี
- 2) เพื่อวิเคราะห์กรณีคดีที่ศาลฎีกาพิจารณาพิพากษาถึงที่สุดแล้วและเป็นคดีที่ประสบความสำเร็จ ในการนำความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของคดี และสามารถนำผู้กระทำผิด มาลงโทษได้ตามกฎหมาย
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางของศาลฎีกาในการวิเคราะห์และชี้แนะนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน ทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในแต่ละคดีความผิดที่เกี่ยวข้องกับเงินตราและเอกสาร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับวัตถุพยาน ประเภทเอกสาร และการตรวจพิสูจน์ (Siripan, 2003 as cited in Suwanmut, 2013)

1) เอกสารและเอกสารปัญหา

ความหมายถึงเอกสารตามสามัญสำนึกกว้าง ๆ คือ วัตถุใด ๆ ที่ปรากฏเครื่องหมายสัญลักษณ์ หรือตัวอักษร ซึ่งแสดงความหมายหรือข้อมูลข่าวสารไปสู่มนุษย์ อาจประทับบนกระดาษโดยใช้เครื่องพิมพ์ เครื่องพิมพ์ดีด หรือเขียนด้วยมือโดยใช้ดินสอหรือปากกาและหมึก นอกจากนี้ยังมีลักษณะอื่น ๆ อีก เช่น

ข้อความแสดงความประสงค์ไว้บนแผ่นไม้ก็เคยได้รับการเสนอว่าเป็นพินัยกรรม สร้างรูปสัญลักษณ์ด้วยสีบนกำแพง ตัวอักษรสักบนสลักหินหรือศิลาจารึก รวมทั้งเอกสารในลักษณะอื่น ๆ ที่สร้างขึ้นจากวัสดุที่ต่างกันไป ซึ่งมนุษย์ใช้บันทึกและถ่ายทอดพฤติกรรมและความคิดอันหลากหลาย

อย่างไรก็ตาม ในประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้นได้ระบุความหมายของคำว่า “เอกสาร” ไว้คือ เอกสารหมายความว่า กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น

ในท่ามกลางเอกสารอันหลากหลายนั้น ยังมีเอกสารประเภทหนึ่งซึ่งนับวันจะยังมีปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นตามความซับซ้อนของสังคมและจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น เอกสารประเภทนี้เราเรียกว่า “เอกสารปัญหา” หรือ “เอกสารพิพาท” ซึ่งความหมายก็คือ เอกสารที่ถูกสงสัยว่าจะมีการปลอมแปลงหรือเอกสารที่ความเป็นมายังมีข้อโต้แย้งกันอยู่

2) เอกสารตัวอย่าง

การตรวจพิสูจน์เอกสารนั้น บางจุดประสงค์สามารถพิสูจน์จากเอกสารปัญหาได้โดยตรงเลย หากแต่สำหรับบางจุดประสงค์จะต้องตรวจเปรียบเทียบเอกสารปัญหากับเอกสารตัวอย่างที่ทราบแหล่งที่มาด้วย ซึ่งเอกสารตัวอย่างนี้จะต้องคัดเลือกและจัดเตรียมอย่างเหมาะสม คือต้องประทับและเป็นตัวแทนของเอกสารที่แท้จริงได้ ทั้งลักษณะ วัสดุ และแหล่งที่มา

3) ลายมือเขียน ลายมือชื่อหรือลายเซ็น

ความหมาย “ลายมือเขียน” คือ การเขียนเครื่องหมายหรืออักษรใด ๆ ที่สามารถเข้าใจความหมายได้ “ลายมือชื่อ” หรือเรียกอีกอย่างว่า “ลายเซ็น” หมายความว่า ลายพิมพ์นิ้วมือและเครื่องหมายซึ่งบุคคลลงไว้แทนลายมือชื่อของตน ไม่ว่าจะอ่านออกหรือไม่ก็ตาม

4) ผู้ตรวจพิสูจน์เอกสาร

จากปัญหาที่มีเอกสารปัญหาเกิดขึ้นมากมาย แน่แน่นอนว่าจะต้องมีการตรวจพิสูจน์ค้นหาความจริงหรือความเป็นมาของเอกสารปัญหาเหล่านั้น จึงทำให้เกิดผู้ที่ทำการตรวจพิสูจน์ดังกล่าวขึ้น กลุ่มบุคคลดังกล่าวจะทำการศึกษาข้อมูลแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเอกสารปัญหาอย่างลึกซึ้งในทุกแง่มุมจนมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการตรวจพิสูจน์ และไม่เพียงแต่ต้องมีความรู้ด้านการตรวจลายมือแต่ยังต้องสามารถตรวจพิสูจน์เอกสารสิ่งพิมพ์ชนิดต่าง ๆ และสามารถตรวจได้ว่าเอกสารชนิดนั้นเป็นเอกสารจริงหรือเอกสารปลอมหรือมีการปลอมแปลงส่วนหนึ่งส่วนใดหรือปลอมแปลงทั้งหมด รวมทั้งสามารถวิเคราะห์หมึก กระดาษ และวัสดุอื่น ๆ ได้ อีกทั้งยังต้องสามารถอ่านข้อความที่ถูกกลบเกล็นไขได้ด้วย ฉะนั้นผู้ตรวจพิสูจน์เอกสารจึงเป็นมากกว่าช่างเทคนิค เพราะโดยพื้นฐานแล้วจะต้องเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้แก้ปัญหาแต่ละปัญหา และการที่จะนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าวนี้ผู้ตรวจพิสูจน์จำเป็นจะต้องมีความแม่นยำ และปราศจากความลำเอียงใด ๆ ทั้งสิ้น

5) การตรวจพิสูจน์เอกสาร

ผู้ชำนาญการตรวจพิสูจน์เอกสารแตกต่างจากบุคคลทั่วไปที่พยายามจะตัดสินข้อเท็จจริงด้วยตนเอง บุคคลโดยทั่วไปหากจะตรวจพิสูจน์เกี่ยวกับเอกสารก็จะมองเพียงเนื้อหาในส่วนหยาบ ๆ ที่สามารถมองเห็นได้เท่านั้น แตกต่างกับผู้ชำนาญการตรวจพิสูจน์เอกสารที่จะต้องมุ่งเน้นการตรวจไปจนถึงรายละเอียด ตลอดจนได้รับการฝึกฝนเป็นพิเศษเกี่ยวกับการรู้จำและประเมินส่วนประกอบต่าง ๆ ของการตรวจพิสูจน์ จนกว่าจะได้ศึกษาในทุกรายละเอียดที่อาจเกี่ยวกับปัญหา

2. หลักการเบื้องต้นในการตรวจสอบลายมือชื่อหรือลายเซ็น (Thairath Online, 2015)
มีทั้งหมด 2 ประเภท คือ

1) นำลายมือเขียนชื่อหรือลายเซ็นหรือลายมือชื่อที่เคยเขียนไว้ มาเทียบเคียงกับลายเซ็นที่ส่งไปตรวจสอบ ซึ่งลายเซ็นหรือลายมือชื่อที่เคยเขียนอาจเป็นการเขียนในช่วงปีเดียวกับที่เกิดเหตุการณ์ การปลอมแปลงหรือก่อนหน้าปีดังกล่าวก็ได้ แต่ทั้งนี้ หากเป็นปีใกล้เคียงหรือระยะเวลาใกล้เคียงกัน ก็จะ สามารถตรวจพิสูจน์ได้ดีกว่า

2) หากในกรณีที่เจ้าของลายเซ็นยังไม่เสียชีวิต ต้องนำตัวมาพิสูจน์ด้วยการเขียนลายมือชื่อหรือลายเซ็น ประมาณ 5 หน้ากระดาษต่อหน้าเจ้าหน้าที่หรือต่อหน้าศาล เพื่อเป็นการพิสูจน์ลักษณะของการเขียน ซึ่งการพิสูจน์ลายเซ็นทั้งสองลักษณะนั้นมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ในกรณีที่เป็นหลักฐานประเภทที่เคยเขียนไว้ ข้อดีคือจะทำให้มั่นใจได้ว่าเป็นลายมือที่เขียนขึ้นโดยปกติธรรมดา เพราะเขียนขึ้นก่อนเกิดเหตุ ไม่มีการดัดแปลง แต่มีข้อเสียคือบางคนอาจไม่ค่อยได้เขียนบ่อย เช่น เกษตรกร ที่จะไม่ค่อยมีตัวอย่างประเภทนี้ หรือหากมีก็อาจไม่ใช่ประเภทเดียวกัน เช่น หลักฐานที่เคยเขียนเป็นลายเซ็น แต่ที่ปลอมแปลงกลับเป็นลายมือเขียน ส่วนประเภทที่สอง มีข้อดีคือการเขียนต่อหน้าจะสามารถให้เขียนตามลายมือหรือลายเซ็นที่ปรากฏได้เลยทันที แต่ข้อเสียคือการเขียนนี้จะเป็นการเขียนหลังเกิดเหตุ อาจมีการแก้งเขียนหรือจงใจดัดแปลงเกิดขึ้นได้

ด้วยหลักฐานทั้งสองรูปแบบยังคงมีข้อเสียในการตรวจพิสูจน์ จึงจำเป็นต้องการหลักฐานทั้งสองประเภทเพื่อสะดวกต่อเจ้าหน้าที่ ที่จะสามารถดูได้ว่าลายมือมีความปกติหรืออยู่ในระยะเวลาการเขียนใกล้เคียงกันหรือไม่ แต่หากเป็นหลักฐานที่ลักษณะต่างกันก็จะทำให้การตรวจสอบเป็นไปได้ยากมากขึ้น

การเซ็นชื่อหรือเขียนหนังสือมาก ๆ ในคราวเดียวกันจะทำให้เกิดความผิดพลาดน้อยกว่าการเซ็นชื่อหรือเขียนหนังสือไว้คนละวัน หรือห่างกันหลาย ๆ วันได้ ตัวอย่างลายมือชื่อหรือลายเซ็นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ประเภทที่เขียนขึ้นใหม่ เช่น ให้ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัย โจทก์หรือจำเลย เขียนขึ้นต่อหน้าศาลหรือพนักงานสอบสวน (Request Standards)

2) ประเภทที่เคยเขียนไว้เดิมก่อนเกิดเหตุ เช่น ลายมือชื่อหรือลายเซ็นที่ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัย โจทก์หรือจำเลย ได้เคยเขียนหรือเซ็นชื่อไว้ในเอกสารต่าง ๆ ก่อนเกิดเหตุ (Incidental Standards) เช่น ลายมือในสมุดบันทึก จดหมาย คำขอทำบัตรประชาชน บัญชีทะเบียนสมรส คำขอเปิดบัญชีจากธนาคาร เป็นต้น

3. ขอบเขตและประเภทของการตรวจพิสูจน์เอกสาร

การตรวจพิสูจน์เอกสารมีประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวนอย่างกว้างขวาง การตรวจลายมือเขียนลายมือชื่อหรือตัวอักษรพิมพ์ดีดและการตรวจสอบหาการปลอมแปลง เป็นการตรวจพิสูจน์เอกสารโดยทั่วไป แต่ก็ยังไม่สามารถกล่าวได้ว่าการตรวจสอบเหล่านี้จะครอบคลุมงานทั้งหมดเกี่ยวกับเอกสารปัญหาในทุก ๆ กรณี

สำหรับปัญหาทั้งหมดเกี่ยวกับเอกสารดังกล่าวมาในข้างต้นแล้วนั้น แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1) การตรวจพิสูจน์ประเภทที่ต้องมีเอกสารตัวอย่างหรือตัวอย่างอ้างอิงอยู่แล้ว

- เอกสารที่ถูกขูด ลบ ลบล้าง แก้ไข ตัวอักษรหรือข้อความเดิม

เอกสารที่ปลอมด้วยวิธีนี้อาจสังเกตร่องรอยของการปลอมจากรอยคราบ รอยขีดกระดาก หรืออาจเห็นว่าเนื้อกระดาษตรงส่วนที่ขูดลบบางลงกว่ากระดาษส่วนอื่น ๆ เมื่อนำมาส่องดูกับแสงสว่าง อย่างไรก็ตามการตรวจพิสูจน์โดยละเอียดจะต้องอาศัยเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วย เช่น กล้องจุลทรรศน์ หรือแสงอินฟราเรด เป็นต้น

- การป้ายทับด้วยหมึกหรือน้ำยาลบคำผิด

จุดประสงค์ของการปลอมโดยวิธีนี้คือ ทำให้ไม่สามารถอ่านข้อความเดิมว่าเป็นอะไร แต่ในกรณีนี้สามารถอ่านข้อความเดิมได้ คือ กรณีของการป้ายทับด้วยหมึกจะตรวจอ่านด้วยแสงอินฟราเรดหรืออุลตราไวโอเลต ส่วนกรณีน้ำยาลบคำผิดจะตรวจสอบโดยน้ำยาเคมี

- การต่อเติมเขียนแทรก

การต่อเติมตัวอักษรหรือข้อความ เช่น ล ต่อเติม เป็น ส หรือ เขียนข้อความเพิ่มเติมลงไป เอกสารนั้นมักจะสังเกตได้ง่ายถ้าสีของหมึกเดิมกับหมึกที่เติมลงไปมีสีต่างกัน แต่ถึงแม้ว่าจะเห็นสีของหมึกดูเหมือนกันก็ตาม หากเห็นร่องรอยพิรุณอย่างอื่น เช่น ตัวหนังสือหรือข้อความมีขนาดหรือแบบผิดไปจากข้อความในส่วนอื่นของเอกสาร หรือมีการเขียนทับ ให้สงสัยไว้ก่อนว่าเอกสารนั้นอาจจะมีการต่อเติมข้อความด้วย

- การตรวจการเขียนก่อน – หลัง

ในกรณีที่ลายเส้นของหมึกของข้อความสองข้อความหรือข้อสองข้อมีการตัดกัน ก็สามารถตรวจได้ว่าข้อความใดเขียนขึ้นก่อนหรือหลัง โดยการตรวจดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ว่าเส้นใดมีการกระจายออกของหมึก ซึ่งเทคนิคเดียวกันนี้ยังใช้กับกรณีตรวจการเขียนที่มีลายเส้นตัดกับรอยพับของกระดาษว่าเขียนก่อนพับหรือพับก่อนเขียน

- การตรวจธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ (Bank of Thailand, 2012)

ธนบัตรต่างประเทศที่พบบ่อยที่สุดและมักมีปัญหาการปลอมแปลงอยู่บ่อย ๆ คือ ธนบัตรประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนบัตรชนิดราคา 100 ดอลลาร์ เนื่องจากเป็นธนบัตรที่มีราคาสูง

การที่ยังมีผู้ผลิตหรือผู้พยายามนำธนบัตรปลอมมาใช้ ส่วนหนึ่งเกิดจากผู้ใช้ธนบัตรมักไม่สังเกต หรือไม่ทราบวิธีสังเกตธนบัตรที่ถูกต้อง ดังนั้น วิธีป้องกันธนบัตรปลอมที่ให้ผลดีที่สุด ก็คือการกระตุ้นเตือนให้ประชาชนสังเกต พร้อมกับให้ความรู้ในการสังเกตธนบัตรซึ่งนอกจากจะช่วยป้องกันมิให้ตกเป็นเหยื่อของธนบัตรปลอมแล้ว ยังมีส่วนช่วยยับยั้งการแพร่กระจายของธนบัตรปลอมอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

การตรวจธนบัตรที่สงสัยว่าปลอม โดยปกติจะต้องตรวจเปรียบเทียบกับตัวอย่างธนบัตรที่แท้จริงและมีราคาเดียวกัน โดยเปรียบเทียบอย่างละเอียดด้วยกล้องจุลทรรศน์และแสงอุลตราไวโอเลต ทั้งลักษณะของเทคนิคการพิมพ์และสัญลักษณ์พิเศษต่าง ๆ ว่าถูกต้องตรงกันหรือไม่

ส่วนเหรียญกษาปณ์ รวมทั้งเหรียญอื่น ๆ ซึ่งผลิตโดยใช้แม่พิมพ์นั้น จะทำการตรวจด้วยการเปรียบเทียบกับตัวอย่างที่แท้จริงเช่นกัน ซึ่งเปรียบเทียบได้ทั้งเหรียญกับเหรียญ หรือเหรียญกับแม่พิมพ์ เพื่อดูลักษณะของความคมชัดและตำหนิต่าง ๆ

2) การตรวจพิสูจน์ที่ต้องเปรียบเทียบกับตัวอย่างเฉพาะราย

- การตรวจพิสูจน์ลายมือข้อความ ลายมือชื่อ (ลายเซ็น) การปลอมแปลงเอกสารลายมือลายเซ็น (Forgery) แบ่งออกเป็นหลักใหญ่อยู่ 5 ประเภทคือ

1. การปลอมโดยวิธีเลียนแบบ (Simulation)
2. การปลอมโดยวิธีลากทาบแบบ (Tracing)

3. การถูกจับมือให้เขียน (GuideHand)

4. การเขียนขึ้นเองโดยไม่มีตัวอย่าง (Free-Hand)

5. การเขียนขึ้นโดยบุคคลหลายบุคคล (Joint Writers) หลักของการตรวจสอบลายมือเขียนข้อความและลายมือชื่อ ก็คือการศึกษาคุณสมบัติของการเขียนและรูปลักษณะของตัวอักษรของลายมือชื่อเขียนข้อความหรือลายมือชื่อที่เป็นปัญหาและตัวอย่างโดยละเอียด แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทตามวิธีการที่ได้มา ดังนี้

5.1) ตัวอย่างลายมือที่เคยเขียนไว้เดิมก่อนเกิดเหตุ คือตัวอย่างลายมือ ที่เจ้าของลายมือเขียนไว้ในเอกสารใด ๆ ก่อนที่จะเกิดปัญหานั้น ข้อดีของตัวอย่างลายมือชนิดนี้คือ จะได้ลายมือที่เป็นลายมือปกติของเจ้าของลายมือและระยะเวลาของการเขียนอาจใกล้เคียงกับลายนิ้วมือในเอกสารปัญหามากกว่า ส่วนข้อเสียคือถ้าเป็นตัวอย่างลายมือเขียนข้อความ ข้อความและตัวอักษรในตัวอย่างอาจจะไม่ตรงกับข้อความในเอกสารปัญหาที่จะตรวจเปรียบเทียบ ส่งผลให้การตรวจพิสูจน์ทำได้ยากและใช้เวลามากขึ้น

5.2) ตัวอย่างลายมือที่เขียนขึ้นใหม่ ในทางปฏิบัตินั้นการจัดเตรียมตัวอย่างประเภทนี้ปกติจะให้เจ้าของลายมือเขียนต่อหน้าพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ โดยให้เขียนลงในกระดาษเปล่า

- การตรวจเอกสารทางเคมีและฟิสิกส์

กรรมวิธีในการตรวจพิสูจน์นี้ จะต้องตัดเจาะเอกสารโดยทำให้บางส่วนของตัวอักษรและเอกสารเกิดการเลอะเลือนและชำรุด เนื่องจากจะต้องเจาะเอกสารตรงบริเวณที่พิสูจน์ชนิดของหมึก แต่สร้างความเสียหายเล็กน้อยเท่านั้น ดังนั้น หากพนักงานสอบสวนต้องการทราบว่าเป็นหมึกชนิดเดียวกันหรือไม่ และเขียนจากปากกาตัวเดียวกันหรือไม่ ก็ต้องระบุให้ชัดเจน

- การตรวจเกี่ยวกับการพิมพ์

เอกสารต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นจากกระบวนการพิมพ์ ทั้งเอกสารราชการและเอกสารทั่วไปหรือเครื่องหมายการค้า เช่น โฉนดที่ดิน เช็กเดินทาง ฉลากสินค้า เป็นต้น เมื่อดูลักษณะทั่วไปโดยผ่าน ๆ อาจจะคล้ายกัน แต่เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันโดยละเอียดด้วยกล้องจุลทรรศน์แล้วจะเห็นความแตกต่างของเอกสารที่พิมพ์เลียนแบบกันโดยมีแม่พิมพ์คนละอันได้

- เครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์เอกสาร (Temhiwong, 2017)

1. เครื่อง ESDA (Electrostatic Data Analyzer)

การอ่านข้อความที่เกิดจากรอยกดบนเอกสาร (Indented Writing) สามารถทำได้โดยใช้เครื่องมือ ESDA ดังกล่าว การเขียนข้อความด้วยปากกาหรือดินสอซึ่งเป็นวัสดุที่มีปลายแหลม รอยกดจะเกิดขึ้นบนกระดาษแผ่นที่อยู่ถัดลงไปจากกระดาษแผ่นที่เขียนข้อความด้วยปากกาหรือดินสอนั้นและจะเกิดขึ้นบนแผ่นที่อยู่รองลงไปอีกหลาย ๆ แผ่น ขึ้นอยู่กับความหนักเบาของการเขียน

ข้อความรอยกดนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งในการสืบสวนสอบสวน เช่น ในกรณีที่มีคนร้ายคุ้ยกันทางโทรศัพท์นัดแนะกันในเรื่องที่จะไปก่ออาชญากรรม และได้จดข้อความสถานที่ต่าง ๆ ลงบนสมุดฉีกใกล้ ๆ โทรศัพท์ เมื่อคนร้ายฉีกเอากระดาษแผ่นที่เขียนไปแล้วก็จะไม่ระแวงว่ากระดาษแผ่นที่อยู่ถัดลงไปจะมีข้อความเช่นเดียวกับที่ตนเขียนไว้ และเมื่อนำกระดาษดังกล่าวนี้ไปทำกรรมวิธีทางเคมีและฟิสิกส์ก็สามารถอ่านข้อความได้อย่างชัดเจน สามารถใช้เป็นหลักฐานผูกมัดคนร้ายในการกระทำผิดนั้นได้

2. เครื่อง Docucenter

เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์เอกสาร โดยใช้คลื่นแสงหลายความถี่ (Light Sources) ซึ่งในแต่ละ Light Sources สามารถทำการตรวจพิสูจน์เอกสารแต่ละประเภทได้ เช่น การตรวจหาร่องรอย

ของการแก้ไข ตรวจสอบลักษณะตำหนิพิเศษของเอกสาร (บัตรประจำตัวประชาชน) ตรวจสอบชนิดของหมึก ตรวจสอบชนิดของกระดาษ เป็นต้น

ระเบียบวิธีวิจัย

1. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อวิเคราะห์และรวบรวมแนวทางในการพิพากษาคดีจากคำพิพากษาฎีกาที่ศาลฎีกาพิจารณาคดีตัดสินถึงที่สุดแล้วและเป็นคดีที่ประสบความสำเร็จในการนำความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตราและเอกสาร ตลอดจนสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ตามกฎหมาย

แบ่งกระบวนการทำงานออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) ขั้นตอนการรวบรวมคำพิพากษาศาลฎีกาคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตราและเอกสาร จากระบบสืบค้นคำพิพากษาคำสั่งคำร้อง และคำวินิจฉัยของศาลฎีกา (<http://deka.supremecourt.or.th>) ตั้งแต่ ปีพ.ศ.2550 ถึง ปีพ.ศ.2560 และ 2) ขั้นตอนการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตราและเอกสาร ซึ่งมีลำดับการศึกษาวิจัยดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กิจกรรมและระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย

กิจกรรมการดำเนินการศึกษาวิจัย	ระยะเวลา (เดือน)
ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมคำพิพากษาศาลฎีกาคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตราและเอกสาร จากระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้อง และคำวินิจฉัยของศาลฎีกา	
1.การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
2.การออกแบบระเบียบวิธีวิจัย	1
ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตราและเอกสาร	
3.การรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านกฎหมายอาญา	2
4.การสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย	3
5.การจัดทำเอกสารและรายงานการวิจัย	3

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ค้นหาและรวบรวมคำพิพากษาศาลฎีกาคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตราและเอกสารที่ศาลฎีกาพิพากษาถึงที่สุดแล้ว จากระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้อง และคำวินิจฉัยของศาลฎีกา ([www.http://deka.supremecourt.or.th](http://deka.supremecourt.or.th)) ตั้งแต่ ปีพ.ศ.2550 ถึง ปีพ.ศ. 2560 (ย้อนหลัง 10 ปี)

2.2 นำคำพิพากษาศาลฎีกาที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาทบทวนและอ่านให้ละเอียด เพื่อทำความเข้าใจในคดีแต่ละคดีให้กระจ่าง จากนั้นจึงวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาทั้งหมด โดยอ้างอิงจากเอกสารและงานวิจัยทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2.3 สรุปแนวทางและหลักเกณฑ์ของศาลฎีกาที่ได้จากการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาทั้งหมด

3. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์คดีที่ศาลฎีกาพิจารณาพิพากษาถึงที่สุดแล้ว และเป็นคดีที่ประสบความสำเร็จในการนำความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของคดี ตลอดจนสามารถนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ตามกฎหมาย

3.2 ศึกษาแนวทางของศาลฎีกาในการวิเคราะห์และชี้แนะน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในแต่ละคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตราและเอกสาร โดยการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านกฎหมายอาญา

3.3 รวบรวมแนวทางและหลักเกณฑ์ของศาลฎีกา ในการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตราและเอกสาร พร้อมทั้งอภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาในคดีที่ศาลฎีการับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และได้ลงโทษผู้กระทำผิด ตลอดจนเพื่อแก้ไขปรับปรุงในคดีที่ศาลไม่อาจรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้

ผลการวิจัย

ผลการรวบรวมคำพิพากษาศาลฎีกาคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเอกสารที่อยู่ภายในขอบเขตของการวิจัยนี้ พบว่า มีทั้งคำพิพากษาที่ศาลฎีกาไม่ได้ระบุรายละเอียดในส่วนของการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ และคำพิพากษาที่ศาลฎีการะบุรายละเอียดชัดเจนถึงผลการตรวจพิสูจน์จากกองพิสูจน์หลักฐาน ซึ่งให้เห็นการนำความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ศาลฎีกาพิจารณาดัดสินถึงที่สุดแล้ว พบว่า มีหลายคดีที่ประสบความสำเร็จในการนำความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของคดี และสามารถนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ตามกฎหมาย เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2236-2237/2550 ศาลใช้วิธีพิจารณาพิพากษาโดยการเปรียบเทียบลายมือชื่อของผู้ตายในจดหมายทั้ง 2 ฉบับที่ถูกส่งให้กับทางโรงพยาบาลและทางครอบครัวของผู้ตายกับลายมือชื่อที่แท้จริงของผู้ตายในเอกสารฉบับอื่น โดยการส่งไปตรวจสอบที่กองพิสูจน์หลักฐาน ผลปรากฏว่าลายมือชื่อในจดหมายนั้นไม่ใช่ลายมือชื่อที่แท้จริงของผู้ตาย จำเลยจึงเป็นผู้ปลอมลายมือชื่อของผู้ตาย โดยมีจุดประสงค์เพื่อลวงผู้อื่นให้เข้าใจผิดว่าผู้ตายยังคงมีชีวิตอยู่ อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 268 วรรคแรก ประกอบมาตรา 264 วรรคแรก เป็นต้น

ผลศึกษาแนวทางของศาลฎีกาในการวิเคราะห์และชี้แนะน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในแต่ละคดีความผิดที่เกี่ยวข้องกับเอกสาร พบว่า บางคำพิพากษาศาลฎีกาไม่ได้ระบุรายละเอียดของการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจเป็นไปได้สองแนวทาง คือ ศาลฎีกาอาจไม่ประสงค์กล่าวถึงรายละเอียดในส่วนนี้ หรือ ศาลฎีกาพิจารณาตามผลการตรวจพิสูจน์แต่เดิมที่ฝ่ายโจทก์นำเข้าสู่ชั้นพิจารณา แล้ววินิจฉัยว่าเอกสารในข้อพิพาทนั้นปรากฏร่องรอยของการแก้ไขชัดเจนเพียงใช้การพิจารณาด้วยตาเปล่าก็สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10578/2554 ศาลฎีกาใช้วิธีพิจารณาเอกสารรายงานการประชุมโดยการวิเคราะห์ในส่วนของการต่อเติมเขียนแทรก

ในกรณีนี้จะสังเกตได้ง่ายถ้าสีของน้ำหมึกเดิมกับน้ำหมึกที่เขียนเติมลงไปนั้นสีที่ต่างกันชัดเจน หรือ อาจจะดูจากร่องรอยพิรุณอย่างอื่น เช่น ตัวหนังสือมีขนาดหรือรูปลักษณะผิดแผกแตกต่างไปจากข้อความในส่วนอื่นของเอกสารหรือมีการเขียนทับ และทำให้เกิดข้อสงสัยว่าเอกสารนั้นถูกต่อเติมหรือตัดทอนข้อความ รวมถึงพิจารณา การใช้น้ำยาลบคำผิดด้วยการใช้น้ำยาเคมีตรวจสอบเพื่อให้เห็นข้อความเดิม เมื่อพิจารณาแล้วศาลจึงวินิจฉัยว่าจำเลยได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมข้อความลงในสมุดรายงานการประชุมของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางระจัน เป็นต้น

และกรณีที่ศาลฎีกาวิเคราะห์แล้วว่ามีความจำเป็นที่จะต้องใช้วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการพิจารณาพิพากษาคดี เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ประจักษ์ชัดโดยไร้ข้อสงสัยอย่างสิ้นเชิง เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 10287/2554 ศาลฎีกาพิจารณาจากหลักฐานที่พยานโจทก์นำสืบโดยการตรวจการป้ายทับด้วยน้ำหมึกหรือน้ำยาลบคำผิด ซึ่งในกรณีนี้เป็นการแก้ไขตัวเลขในสลากกินแบ่งรัฐบาลด้วยการเขียนทับด้วยน้ำหมึกจะใช้การตรวจอ่านด้วยแสงอินฟราเรดหรืออุลตราไวโอเลต นอกจากนั้นผู้เชี่ยวชาญในคดียังได้ตรวจหาข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้พิมพ์สลากกินแบ่งรัฐบาล โดยใช้วิธีการของเครื่อง Docucenter ที่ใช้ตรวจพิสูจน์เอกสารโดยใช้คลื่นแสงหลายความถี่ (Light Sources) ซึ่งในแต่ละความถี่ของคลื่นแสงนั้นสามารถตรวจพิสูจน์เอกสารได้หลากหลายแบบ ยกตัวอย่างเช่น การตรวจหาร่องรอยของการแก้ไข การตรวจหาชนิดของกระดาษ เป็นต้น และข้อเท็จจริงปรากฏว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลที่จำเลยนำมาขอรับรางวัลที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้นเป็นสลากกินแบ่งรัฐบาลปลอม เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาวินิจฉัยเรื่อง การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากคำพิพากษาฎีกาในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง : ความผิดเกี่ยวกับเงินตราและเอกสาร เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์กรณีที่ศาลฎีกาพิจารณาพิพากษาคดีถึงที่สุดแล้วและเป็นคดีที่ประสบความสำเร็จในการนำความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของคดีและสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ตามกฎหมาย ซึ่งนำไปสู่การศึกษาแนวทางของศาลฎีกาในการวิเคราะห์และชี้แนะให้นักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในแต่ละคดีอาญาความผิดที่เกี่ยวข้องกับการปลอมและการแปลงเงินตราและเอกสาร

ในการศึกษาวินิจฉัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง อันประกอบไปด้วย ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย ทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ในด้านการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เข้าสู่การพิจารณาพิพากษาในชั้นศาลฎีกา ตลอดจนแนวทางของศาลฎีกาในการพิจารณาชี้แนะให้นักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในแต่ละคดี

ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยเริ่มจากการรวบรวมคำพิพากษาศาลฎีกาคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตราและเอกสาร ในช่วงปีพ.ศ.2550 จนถึง ปีพ.ศ.2560 แล้ววิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาที่นำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากผู้เชี่ยวชาญมาใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีและประสบความสำเร็จในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เพื่อหาแนวทางของศาลฎีกาว่ามีหลักในการพิจารณาและชี้แนะให้นักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เหล่านั้นอย่างไรบ้าง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มความเชื่อมั่นในพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากผู้เชี่ยวชาญมากขึ้นในอนาคต

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบการวิจัยเชิงเอกสาร โดยการนำทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยและทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกา โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ให้ครอบคลุมถึงกระบวนการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน ปัญหาและอุปสรรคในการนำพยานหลักฐานขึ้นสู่การพิจารณาในชั้นศาล ตลอดจนแนวทางของศาลฎีกาในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากผู้เชี่ยวชาญที่ได้นำมาใช้ประกอบการพิจารณาคดี พร้อมทั้งนำผลการวิเคราะห์ทั้งหมดนี้ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในด้านกฎหมายอาญาซึ่งมีประสบการณ์ในการว่าความในศาลมาเป็นเวลาหลายสิบปี

คำพิพากษาศาลฎีกาคืออาญาความผิดที่เกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตราและเอกสาร ที่ผู้วิจัยได้รวบรวมจากจากระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งคำร้อง และคำวินิจฉัยของศาลฎีกา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 ถึงปีพ.ศ.2560 มีทั้งหมด 201 คดี แบ่งเป็น คดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตรา 6 คดี และคดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเอกสาร 195 คดี

เมื่อคัดเลือกเฉพาะคดีที่ศาลฎีกาได้นำหลักฐานและวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดี พบทั้งหมด 11 คดี แบ่งเป็น

1. คดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตรา จำนวน 3 คดี จาก 6 คดี
2. คดีอาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเอกสาร จำนวน 8 คดี จาก 195 คดี

จากการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาทั้งหมดที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย ประกอบกับข้อมูลจากทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยและทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถจัดกลุ่มแนวทางการพิจารณาของศาลฎีกาได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางของศาลฎีกาในการวิเคราะห์และชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในแต่ละคดี

กลุ่ม	ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา	แนวทางของศาลฎีกา
กลุ่มที่ 1 ศาลฎีกาไม่ได้ระบุรายละเอียดของผลการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในคำพิพากษาเหล่านี้	1.จำเลยทั้ง 3 คนร่วมกันทำปลอมขึ้นซึ่งธนบัตรแล้วนำออกใช้ ในกรณีนี้สำเนาธนบัตรตามเอกสารหมาย จ.1 สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่าว่าสำเนานั้นเกิดจากการถ่ายสำเนาธนบัตรฉบับละ 1,000 บาท (ของจริง) ลงในกระดาษธรรมดา แล้วตัดกระดาษให้มีขนาดเท่ากับของจริง บุคคลทั่วไปสังเกตแล้วแยกได้ว่าเป็นธนบัตรของปลอมเพราะมีสีสันแตกต่างจากธนบัตรของจริงอย่างเห็นได้ชัด ถึงแม้จะมีลวดลายและขนาดเท่ากับธนบัตรของจริงก็ตาม แต่บุคคลทั่วไปไม่อาจหลงเข้าใจผิดได้เลย กรณีนี้จึงถือไม่ได้ว่า	การพิจารณาโดยใช้มาตรฐานในระดับบุคคลทั่วไปก็สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้ เนื่องจากบุคคลทั่วไปสามารถพิจารณาได้ว่าเป็นธนบัตรของปลอม จากลักษณะที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน เช่น สีสันของธนบัตรของกลางนั้นแตกต่างจากธนบัตรของจริงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากการถ่ายเอกสารนั้นย่อมไม่อาจให้สีสันที่ชัดเจนเท่ากับต้นฉบับได้อยู่แล้ว และถึงแม้ธนบัตรของกลางจะมีขนาดความกว้างและความยาวเท่ากับธนบัตร

	จำเลยทั้ง 3 คนร่วมกันทำธนบัตรให้มีลักษณะและขนาดคล้ายคลึงกับเงินตรา ดังนั้นจำเลยจึงไม่มีความผิดฐานร่วมกันทำบัตรให้มีลักษณะคล้ายคลึงกับธนบัตร	ของจริง รวมไปถึงมีลวดลายที่คล้ายคลึงกับธนบัตรของจริง แต่บุคคลทั่วไปเมื่อได้เห็นแล้วจะไม่มีทางเข้าใจผิดว่าเป็นธนบัตรของจริงได้เลย
	2.จำเลยร่วมกันแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความในเอกสารการประชุม ตั้งแต่หน้า 15 ถึงหน้า 17 โดยที่สามารถมองเห็นถึงความผิดปกติในเอกสารดังกล่าวได้โดยการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ไม่จำเป็นต้องส่งเอกสารที่มีปัญหาไปตรวจสอบที่ กองพิสูจน์หลักฐานแต่อย่างใด	การพิจารณาโดยใช้มาตรฐานในระดับบุคคลทั่วไปก็สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้ เนื่องจากศาลใช้วิธีพิจารณาเอกสารรายงานการประชุมโดยการพิจารณาในส่วนของการต่อเติมเขียนแทรก ในกรณีนี้จะสังเกตได้ง่ายถ้าสีของน้ำหมึกเดิมกับน้ำหมึกที่เขียนเติมลงไปนั้นมีสีที่แตกต่างกันชัดเจน หรืออาจดู
กลุ่ม	ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา	แนวทางของศาลฎีกา
		จากร่องรอยพิรุณอย่างอื่น เช่น ตัวหนังสือมีขนาดหรือรูปลักษณะผิดแผกไปจากข้อความในส่วนอื่นของเอกสารหรือมีการเขียนทับและทำให้เกิดข้อสงสัยว่าเอกสารถูกต่อเติมหรือตัดทอนข้อความรวมถึงพิจารณาการใช้น้ำยาลบคำผิดด้วยการใช้น้ำยาเคมีตรวจสอบเพื่อให้เห็นข้อความเดิม เมื่อพิจารณาแล้วศาลจึงลงความเห็นว่าจำเลยได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมข้อความลงในสมุดรายงานการประชุมของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบางระจัน
กลุ่มที่ 2 ศาลฎีการะบุรายละเอียดของผลการตรวจพิสูจน์ทาง	1.ศาลเปรียบเทียบลายมือชื่อของผู้ตายในจดหมายทั้ง 2 ฉบับที่ถูกส่งให้ทางโรงพยาบาลและทางครอบครัวของ	ศาลวิเคราะห์แล้วว่าจำเป็นต้องใช้วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการพิจารณาคดี เพื่อพิสูจน์

นิติวิทยาศาสตร์ในคำพิพากษาเหล่านี้ยังชัดเจน	ผู้ตายกับลายมือชื่อที่แท้จริงของผู้ตายในเอกสารอื่น โดยการส่งไปตรวจสอบที่กองพิสูจน์หลักฐาน ผลปรากฏว่าลายมือชื่อในจดหมายไม่ใช่ลายมือชื่อที่แท้จริงของผู้ตาย จำเลยจึงเป็นผู้ปลอมลายมือชื่อของผู้ตายโดยมีจุดประสงค์เพื่อลวงผู้อื่นให้เข้าใจผิดว่าผู้ตายยังคงมีชีวิตอยู่ ซึ่งมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 268 วรรคแรก ประกอบมาตรา 264 วรรคแรก	ข้อเท็จจริงให้สิ้นสงสัย โดยการส่งเอกสารไปตรวจเพื่อเปรียบเทียบกับลายมือชื่อในเอกสารพิพาทกับลายมือชื่อที่แท้จริงของผู้ตาย และข้อเท็จจริงปรากฏว่าลายมือชื่อในเอกสารพิพาทนั้นไม่ใช่ลายมือชื่อที่แท้จริงของผู้ตาย แต่จำเลยเป็นผู้ปลอมลายมือชื่อของผู้ตายเพื่อลวงให้ผู้อื่นเข้าใจผิดว่าผู้ตายยังคงมีชีวิตอยู่
---	--	---

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมคำพิพากษาศาลฎีกาที่อาญาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง : ความผิดเกี่ยวกับเงินตราและเอกสาร เพื่อศึกษาแนวทางของศาลฎีกาในการวิเคราะห์และชี้แนะความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ผู้เชี่ยวชาญนำเข้าสู่ศาล ทั้งในรูปแบบที่ศาลส่งไปตรวจพิสูจน์ที่กองพิสูจน์หลักฐานและรูปแบบที่โจทก์หรือจำเลยพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง และพบว่าศาลฎีกามีแนวทางในการวิเคราะห์และชี้แนะความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ผู้เชี่ยวชาญนำเข้าสู่ศาล ดังนี้

1. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลไม่ได้อธิบายรายละเอียดในส่วนของการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น ไม่ได้หมายความว่าในการพิจารณาคดีนั้นไม่มีการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์เสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลโดยเฉพาะ ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละกรณี เนื่องด้วยการปลอมแปลงเงินตราและเอกสารนั้นมีหลากหลายวิธีการและรูปแบบ ดังนั้นศาลฎีกาจึงไม่สามารถกำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ที่จะใช้เป็นบรรทัดฐานเดียวกันสำหรับทุก ๆ การพิจารณาพิพากษาคดีได้

2. การพิจารณาว่าจำเป็นต้องส่งพยานหลักฐานไปตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์หรือไม่ จะกระทำโดยพนักงานสอบสวนและอัยการ

ในกรณีที่ดุลพินิจของศาลฎีกาเห็นว่าไม่จำเป็นต้องส่งพยานหลักฐานไปตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์อีก เนื่องจากพยานหลักฐานที่ปรากฏในคดีนั้น ๆ มีความชัดเจนเพียงพอแล้ว คนทั่วไปสามารถสังเกตได้ด้วยตาเปล่าถึงความผิดปกติและสามารถพิจารณาแยกแยะข้อเท็จจริงได้ ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องตรวจพิสูจน์ซ้ำอีก โดยให้ยึดถือผลการตรวจพิสูจน์เดิมนั่นเอง

แต่ปกติแล้วฝ่ายโจทก์จะดำเนินการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในทุกชั้นศาล เพื่อยืนยันผลให้เป็นที่น่าเชื่อถือทุกครั้ง รวมถึงเพื่อไม่ให้มีช่องโหว่ใด ๆ ที่จะส่งผลให้ฝ่ายจำเลยนำมาเป็นข้อโต้แย้งในผลการพิจารณาพิพากษาได้อีก

ในกรณีที่ศาลฎีกาวิเคราะห์โดยใช้หลักเกณฑ์ว่า บุคคลทั่วไปไม่อาจสังเกตและวิเคราะห์ได้เอง อันเนื่องมาจากการพิจารณาด้วยตาเปล่าเพียงอย่างเดียว นั้นไม่เพียงพอต่อการแยกแยะรายละเอียดเชิงลึกได้ ศาลฎีกาจึงจำเป็นต้องใช้ความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการพิจารณาพิพากษาคดีเพื่อพิสูจน์ความจริง เช่น การเปรียบเทียบลายมือชื่อของคู่ความในคดี ศาลจะให้คู่ความเขียนตัวหนังสือลงบนกระดาษต่อหน้าศาล แล้วส่งไปตรวจสอบที่กองพิสูจน์หลักฐาน โดยใช้วิธีการตรวจเปรียบเทียบกับเอกสารที่คู่ความเคยเขียนเอาไว้แล้ว เป็นต้น

พยานหลักฐานที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญนับเป็นพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือสูง ในคดีอาญานั้น ศาลจะไม่ได้พิจารณาพิพากษาคดีโดยใช้พยานหลักฐานจากผู้เชี่ยวชาญเพียงอย่างเดียว เพราะศาลฎีกาจำเป็นต้องพิจารณาหลักฐานหลากหลายประเภทประกอบกัน หากแต่ศาลฎีกาก็ให้น้ำหนักกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มากพอสมควร อีกทั้งในชั้นพิจารณา คู่ความมักจะไม่ต้องสู้กันในประเด็นความน่าเชื่อถือของพยานผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นผ่านการตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ตามหลักและขั้นตอนที่เป็นสากล แต่คู่ความจะไปต่อสู้กันในประเด็นการได้มาซึ่งพยานหลักฐานแทน เช่น ขั้นตอนการเก็บหลักฐานถูกต้องตามหลักกฎหมายพยานหลักฐานหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคงขวัญ ผดาวลัย (2556) ที่แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างพนักงานอัยการส่วนใหญ่ คือ เพศชาย อายุ 30-40 ปี คุณวุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างคือปริญญาตรี ตำแหน่งที่ดำรงปัจจุบันคือ ชั้น 3-4 และมีระยะเวลารับราชการตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ไม่รู้จักคุ้นเคยหรือรู้จักเป็นการส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่พิสูจน์เอกสารและการปลอมแปลง ระดับทัศนคติในด้านที่เกี่ยวข้องกับลายมือและลายมือชื่ออยู่ในระดับมาก และมีความเชื่อมั่นในการผลตรวจพิสูจน์ของผู้เชี่ยวชาญอิสระที่มีประสบการณ์สูง (ไม่สังกัดหน่วยงานทั้งสอง) อยู่ในระดับปานกลาง และผลการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพสรุปได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญของศาลและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม สามารถให้ความยุติธรรมกับประชาชนได้ เพราะการตรวจพิสูจน์ของกลุ่มตรวจพยานเอกสารเป็นการตรวจพิสูจน์โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ชำนาญการโดยตรงที่มีทั้งคุณวุฒิ คุณสมบัติ และฝึกประสบการณ์เฉพาะด้านอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- Bank of Thailand (2012). Protection against Counterfeit Banknotes. <https://www.bot.or.th/Thai/Banknotes/Pages/counterfeit.aspx> (In Thai)
- Bird, C., Found, B., & Rogers, D. (2010). Forensic Document Examiners' Skill in Distinguishing Between Natural and Disguised Handwriting Behaviors. *Journal of Forensic Sciences*, 55(5), 1291-1295.
- Chamsuwanwong, A. (2009). *Forensic Science for Investigation, Volume 1* (6th ed). Bangkok: G.B.P. Center. (In Thai)
- Chamsuwanwong, A. (2009). *Forensic Science for Investigation, Volume 2* (6th ed). Bangkok: G.B.P. Center. (In Thai)
- Judgment retrieval system, Petition orders and Supreme Court rulings. (2015). <http://deka.supremecourt.or.th> (In Thai)
- Kamprasert, K. & Chanpradab, S. (2009). *History of Thai Law and The Main Legal System. (The Thai Legal History and Major Legal System)*. Bangkok: Ramkhamhaeng University Publishing. (In Thai)
- Meenakanit, T. (2019). *Reference Criminal Code* (41st ed.). Bangkok: Winyuchon Publication House. (In Thai)
- Padawan, K. (2013). *Prosecutor's Perspective Underpinning per Verification to Forensic Science: Studies and Documentation Proofing only opposed to Counterfeiting Handwriting and Signature* [Master's thesis, Silpakorn University]. The Central Library

- of Silpakorn University. http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/Kongkwan_Padawan/fulltext.pdf (In Thai)
- Phanwattana, P. (2017). The Handwriting Examinations shown in the Document. *Journal of Criminology and Forensic Science Royal Police Cadet Academy*. 3(2), 28-36. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/forensic/article/download/187777/131856/> (In Thai)
- Scott, E. (2020). Confrontation Compromise: How Modern State Rules of Evidence Could Ensure Transparent Forensic Reports. *Criminal Law Bulletin*, 56(4), 670-707.
- Suwanmut, A. (2013). Guidelines to Developing Work Systems and Promote Trustworthiness of Forensic Document Examination and Forgery: Case Study of The Inquiry Officers Attending Proficient Training Course Series 1 [Master's thesis, Silpakorn University]. The Central Library of Silpakorn University. http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/Aujcharapun_Suwannamut/fulltext.pdf (In Thai)
- Temhiwong, T. (2017). *Developing Guidelines for the Use of Forensic Science in Court Trials: Guidelines for Weighing Forensic Evidence*. Bangkok: College of Justice Institute for The Development of Judicial Officers of The Court of Justice. (In Thai)
- Thai Penal Code (Updated Version). (2017). Title 7 Offences Relating to Forgery and Conversion (Section.240-267/15). [https://en.wikisource.org/wiki/ThaiPenalCode_\(updated_version\)](https://en.wikisource.org/wiki/ThaiPenalCode_(updated_version)) (In Thai)
- Thairath Online. (2015). Fake signatures : Accident or murder?. <http://www.thairath.co.th/content/512361> (In Thai)
- The Royal Thai Mint. (2017). Offences Relating to Currencies. http://www.royalthaimint.net/ewtadmin/ewt/mint_web/ewt_news.php?nid=40&filename=index. (In Thai)
- Tingsaphat, J. (2012). *Criminal Law Part 1, Part 2 and Part 3* (11th ed.). Bangkok: Publisher of The Thai Bar Association. (In Thai)
- Vajanasawad, K. (2011). *Human Rights and The Criminal Justice Process in Thailand* (2nd ed.). Bangkok: Puey Ungphakorn Electronic Library Project. (In Thai)
- Wangkahat, L. (2019). Practical Guidelines for Lawyer in Document Forgery. *Journal of Criminology and Forensic Science Royal Police Cadet Academy*. 6(2), 153-166. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/forensic/article/view/244842/166652> (In Thai)

ประวัติผู้เขียน

คำนำหน้า ชื่อ-สกุล	นางสาวสรัญญา อภัยานพวงศ์ *
ตำแหน่ง/สถานะ	นักศึกษาหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ที่อยู่หน่วยงาน/สังกัด	ร้านพานิชเจริญ 3-003/15 ซอยพานิชย์เจริญ 1 ถนนพานิชย์เจริญ ตำบลนครนายก อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก 26000
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	a.sarunya@hotmail.com

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author)